

SAMMENSTILLING OG VURDERING AV HØRINGSUTTALELSER OM UTKAST TIL ENDRING I FORSKRIFT OM SKADEDYR- BEKJEMPELSE OG UTKAST TIL ENDRINGER I FORSKRIFT OM PLANTEVERN MIDLER OG TILKNYTTETE GEBYRFORSKRIFTER

Mattilsynet har mottatt 16 høringsuttalelser. Av disse var det åtte som i utgangspunktet var positive til forslaget (av disse åtte var det fem som ønsket enda videre adgang enn foreslått, mens en av dem ga uttrykk for noe tvil). Tre av høringsuttalelsene hadde ikke kommentarer til endringsforslaget, mens fem høringsuttalelser var negative. En sammenstilling av kommentarene blir gjengitt og vurdert i teksten under.

Følgende høringsinstanser har uttalt seg:

Saksnr.:	2016/176809	Høringsinstans	Merknad	Ingen merknad
1	Norges Bondelag		X	
2	Norsk Gartnerforbund		X	
3	Norsk Plantevernforening		X	
4	Felleskjøpet Agri		X	
5	Fylkesmannen i Hordaland		X	
6	Larvik kommune		X	
7	Privatperson Arne Stene		X	
8	Folkehelseinstituttet		X	
9	Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund			X
10	Utenriksdepartementet			X
11	Regelrådet			X
12	Norges Miljøvernforbund		X	
13	Skadedyrbedriftenes bransjeorganisasjon		X	
14	Pelias Norsk Skadedyrkontroll		X	
15	Skadedyrservice		X	
16	Rentokil Initial Norge		X	

1. Generelle kommentarer

Høringsinstansenes syn.

Norges Bondelag, Norsk Gartnerforbund, Norsk Plantevernforening, Felleskjøpet Agri, Fylkesmannen i Hordaland, Larvik kommune og en gårdbruker som har uttalt seg som privatperson, stiller seg alle positive til forslaget om en utvidelse av autorisasjonsordningen for plantevernmidler, slik at et tilleggskurs i gnagerbekjempelse skal gi eiere av landbrukseiendommer mulighet til å kjøpe og bruke enkelte gnagermidler som i dag er forbeholdt godkjente skadedyrbekjempere.

Norges Bondelag uttaler at en god opplæring vil gi brukeren av landbrukseiendommen en god forutsetning for å forebygge og følge opp eventuell bekjemping av skadedyr på en god måte. De påpeker at det er nødvendig at kursopplegget gir kunnskap om forebygging, alternative metoder og bekjempelse med biocider, og at dette vil gi mulighet for å komme tidlig i inngrep med gnagerne.

Felleskjøpet Agri mener at den foreslåtte løsningen vil «legge forholdene til rette for en god regulering av gnagerbestanden på en kostnadseffektiv måte samtidig som de nødvendige hensyn til ytre miljø blir ivaretatt på en forsvarlig måte gjennom bl.a. å stille krav til kompetanse hos brukeren. Slik opplegget skisseres vil man ved å vektlegge kompetanse i bekjempingsarbeidet også kunne få et økt fokus på forebyggende tiltak, en mulighet man ikke har på samme måte så lenge gårdbrukeren ikke har mulighet til å utføre bekjempingsarbeidet selv.»

Larvik kommune legger til grunn at det stilles krav til gjennomført kurs for bruken av skadedyrmedlene.

Privatperson Arne Stene ber om fortgang i arbeidet med regelendringer på grunn av økte problemer med gnagere etter innstramningen i reglene i 2014.

Folkehelseinstituttet uttaler at dersom bønder opparbeider rett kompetanse etter kurs, og senere følger reglene i forskrift om skadedyrbekjempelse, så kan de ikke se at de foreslåtte endringene vil føre til negative helse- og miljøvirkninger. De skriver at «Bønder som oppholder seg daglig på sin eiendom vil i langt større grad enn skadedyrbekjempere (som kommer innom på rutinebesøk en del ganger pr år) kunne føre en effektiv og sikker bekjempelse på slike eiendommer. Det er imidlertid viktig at det kommer på plass en tilsynsordning som fungerer etter intensjonen slik at man kan påse at lover og regler etterleves.»

Folkehelseinstituttet kommenterer ellers at kurset bør være på omkring 5 timer, og at 3-4 timer som er anslått i høringsbrevet vil være for lite for å dekke de undervisningstemaene som er nødvendig. Videre mener de at det bør lages en bestemmelse som presiserer hva som skal til for å fornye tilleggsbevis for gnagermidler.

Norges Miljøvernforbund, Skadedyrbedriftenes bransjeorganisasjon, Pelias Norsk Skadedyrkontroll, Skadedyrservice og Rentokil Initial Norge stiller seg alle negative til forslaget om en utvidelse av autorisasjonsordningen for plantevernmidler. Alle disse høringsinstansene er svært skeptiske til at det lempes på kravene til kompetanse for å kunne bruke gnagermidler, og mener at dette kan få store negative konsekvenser.

Norges Miljøvernforbund peker på at vi vil få liten kontroll med hvordan giften blir utplassert, og med hvorledes muse- og rottekadaverne blir behandlet etter avliving. De frykter at giftåtene i større grad vil ramme «ikke mål dyr», og at både hunder, katter, og dessuten rødlistede arter vil kunne rammes. Videre frykter de sekundærforgiftninger hos rovdyr, ved at kadavre i stedet for å bli behandlet som spesialavfall, vil bli liggende omkring, eventuelt kastet i en avfallshaug på gården. De frykter dessuten at enkelte personer urettmessig vil benytte slike gnagermidler for å bekjempe rødlistede store rovdyr, som ulv m.v. Norges Miljøvernforbund mener at føre-var-prinsippet, som er nedfelt i naturmangfoldloven paragraf 9, her må tillegges vekt, slik at regelverket for gnagermidler ikke lempes.

Skadedyrbedriftenes bransjeorganisasjon skriver at de er meget kritiske til den foreslåtte endringen. De skriver at de vanskelig kan forestille seg at et kurs på noen få timer vil kunne gi nødvendig kunnskap om kjøp og bruk av biocidprodukter, og de mulige skadevirkningene som kjemikalierne kan påføre mennesker, dyr og miljøet. De viser til at profesjonelle skadedyrbekjempere gjennomgår en langvarig og inngående teoretisk og praktisk opplæring. Videre skriver de at bransjen har stort fokus på giftfri bekjempelse og har investert mye tid og midler på å utvikle nye metoder og produkter. De tror det vil være lite sannsynlig at private aktører vil ha fokus på substitusjon, med å forsøke forebyggende og giftfrie tiltak før de tyr til farlige kjemikalier. De frykter også risiko for forgiftninger ved feil bruk (barn, husdyr, andre dyr, sekundærforgiftninger). Videre stiller de spørsmål ved hvordan krav til nabovarsling, protokollføring, oppbevaring og håndtering av kjemikalieavfall vil bli fulgt opp, og hvordan

private aktører kan ha mulighet til å holde seg oppdatert på nye regler og forskrifter, slik som de profesjonelle gjør i sitt daglige virke.

Pelias Norsk Skadedyrkontroll skriver i sin uttalelse at bransjen gjennom mange år har samarbeidet med Folkehelseinstituttet for å endre metodene de benytter fra giftbruk og over på giftfrie og forebyggende tiltak som førstevalg. De skriver at bransjen i dag har mange muligheter de kan benytte når det gjelder gnagere, med fokus på forebygging og andre metoder som elektroniske feller m.v. De beskriver videre hva som kreves av teoretisk og praktisk opplæring for å oppnå godkjenning som profesjonell skadedyrbekjemper. De mener forslaget om opplæring som er skissert på langt nær vil være tilstrekkelig til å tilegne seg nødvendig kompetanse, og sammenligner med at de fleste godkjente skadedyrkontrollører bruker 6 til 12 måneder før godkjenningen er på plass. De mener at dersom dette forslaget blir vedtatt, vil den godt innarbeidede godkjenningsordningen for skadedyrbekjempere som finnes i dag, bli undergravet.

For øvrig skriver de at de opplever at det i landbruket i dag foregår mye ureglementert skadedyrbekjempelse fra bøndernes side, og at det er mange eksempler på blant annet forgiftninger av hunder som følge av at bønder har lagt ut åte på en uforvarlig måte. De mener at den ordningen som nå er foreslått blant annet vil kunne føre til flere forgiftninger på grunn av feil bruk av preparater, flere sekundærforgiftninger hos rovdyr, flere branner m.v.

Mattilsynets vurdering

Mattilsynet er enig i at det er en viktig forutsetning for utvidelse av autorisasjonsordningen at de som skal bruke gnagermidler opparbeider seg riktig kompetanse om forebygging, alternative metoder og bekjempelse.

Mattilsynet vil avklare i dialog med Folkehelseinstituttet hvor mange timer kurset eventuelt bør vare. Vi er enige med Folkehelseinstituttet i at det kan være en fordel å presisere i forskriften hva som eventuelt skal gjelde ved fornyelse av tilleggsbevis for gnagermidler.

Vi ser at noen av høringsinstansene er kritiske til hvorvidt opplæringen som er skissert i høringen vil være god nok, og at de mener det er altfor lite med et kurs på noen få timer. Til dette vil Mattilsynet bemerke at det for det første ikke er alle typer skadedyrmidler som vil gjøres tilgjengelige under en slik ordning. Det vil kun være en liten del av skadedyrpreparatene som er aktuelle. Miljødirektoratet vil ha ansvaret for å vurdere hvilke preparater som egner seg og som eventuelt skal godkjennes for slik bruk. Videre er det viktig å merke seg at de personene som eventuelt skal omfattes av en slik ordning allerede må ha autorisasjon for plantevernmidler, noe som innebærer at de allerede har kompetanse om kjemikalie-håndtering, og tilgang til stoffer med en viss risiko. For øvrig vil vi bemerke at det å få autorisasjon for bruk av risikostoffer innebærer en tillit til, og en klar forutsetning om at man opererer innenfor gjeldende regelverk, dette gjelder naturligvis både for plantevernmidler og gnagermidler. All annen bruk vil være ulovlig, og vil kunne føre til både sanksjoner og trekk av autorisasjon.

Det pensumet man tenker å bruke på kurset er det samme som brukes i opplæring av skadedyrbekjempere, men begrenset til det som gjelder gnagere. På kurset vil det også bli undervisning om forskrift om skadedyrbekjempelse, inkludert krav om substitusjon, forebyggende tiltak osv. Alle som bruker gnagermidler må følge dette regelverket. For bruk av plantevernmidler gjelder det tilsvarende krav, og de som har autorisasjon for plantevernmidler er kjent med dette gjennom reglene om integrert plantevern m.v.

2. Kommentarer til de særskilte bestemmelsene **Høringsinstansenes syn.**

Plantevernmidelforskriften paragraf 8a.

Norges Bondelag, Norsk Gartnerforbund, Norsk Plantevernforening, Felleskjøpet Agri og Fylkesmannen i Hordaland mener at den foreslåtte avgrensningen i §8a til å gjelde eier av landbrukseiendom er uhensiktsmessig og urimelig, ettersom dagens driftsstruktur i landbruket i stor grad bygger på leie/forpaktning både av areal og bygninger. De mener det er et klart behov for å åpne for at den som er ansvarlig for driften på eiendommen skal kunne utføre gnagerbekjempelse, uavhengig av eie- eller leieforhold. Norsk Gartnerforbund mener dessuten at det er behov for at ansatte i produksjonsbedrifter som har plantevern som sitt ansvarsområde, også bør kunne ha ansvar for skadedyrbekjempelse.

Mattilsynets vurdering

Mattilsynet ser at flere enn eiere av landbrukseiendommer kan ha et behov for å bruke gnagermidler. Bakgrunnen for Mattilsynets forslag er imidlertid et oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet, og i oppdraget heter det at bare eiere skal omfattes. I slike saker, hvor sterke hensyn taler både for og mot, må det tas en beslutning om hvor grensen skal trekkes. Avhengig av hvilke hensyn man legger mest vekt på vil det alltid kunne diskuteres om det er mere hensiktsmessig å flytte skillet den ene eller andre veien.

Plantevernmidelforskriften paragraf 9.

Folkehelseinstituttet ser med litt bekymring på forslaget om at kommunene skal føre systematisk tilsyn med bønder som bruker gnagermidler, i tråd med forskrift om skadedyrbekjempelse paragraf 5-2. De skriver at «Tilsynsordningen er viktig både for å kunne luke ut feil og mangler i bekjempelser, og for å kunne tilbakekalle godkjenninger fra personer som gjør graverende feil og dermed er ansett som uegnet.». Samtidig skriver de at de dessverre ofte ser at tilsyn med dagens skadedyrbekjempere kommer langt ned på listen når kommunene skal prioritere de ulike tilsynene de skal gjøre. De mener derfor at det å legge enda mer tilsynsvirksomhet til kommunene, som allerede har en anstrengt økonomi og mangel på personell og tid, vil gjøre situasjonen vanskeligere for kommunene.

Skadedyrservice stiller spørsmål ved hvordan tilsyn med bruken av gnagermidlene skal gjennomføres hvis det er kommunene som skal ha ansvaret for dette. De bemerker at de har drevet skadedyrfirma siden 2006, og i løpet av disse årene bare har hatt tilsyn én gang. De skriver at det i Norge er omkring 50 skadedyrfirmaer, mens en utvidelse av retten til å bruke gnagermidler vil kunne innebære at kommunene i tillegg må føre tilsyn med mer enn 40.000 bønder.

Folkehelseinstituttet etterlyser dessuten en avklaring av hva som skal gjelde ved tap av autorisasjon, om det skal være karantenetid, om man må ta nytt kurs, og om man vil miste autorisasjon for både plantevernmidler og gnagermidler hvis man mister en av disse.

Mattilsynets vurdering

Mattilsynet ser at det kan bli en utfordring med å føre tilsyn med bruken av gnagermidler dersom antallet tilsynsobjekter øker. Slik systemet er i dag er det kommunene som er tilsynsmyndighet for denne type preparater, i tråd med regelverket som gjelder under produktkontrollloven. Mattilsynet ser det som naturlig at det settes av tilstrekkelige ressurser også til å føre tilsyn dersom man beslutter å innføre en ordning som dette.

Når det gjelder spørsmålet om hva som eventuelt skal skje ved tap av autorisasjon, vil dette være regulert av forskrift om plantevernmidler paragraf 9 tredje ledd, som sier at «Mattilsynet kan fatte vedtak om inndragelse av autorisasjonsbevis.» Bestemmelsen er skjønnsmessig og åpner for at Mattilsynet skal vurdere hvert enkelt tilfelle for seg. Vi kan imidlertid vurdere de spørsmålene som Folkehelseinstituttet tar opp, og skrive litt om hovedtrekk for den skjønnsmessige vurderingen i veileder til forskrift om plantevernmidler. Når det gjelder siste spørsmålet – om man vil miste begge autorisasjoner dersom man mister den ene – så kan vi slå fast at autorisasjonsbevis for gnagermidler vil være avhengig av gyldig autorisasjon for plantevernmidler, dette vil følge direkte av den foreslåtte paragraf 8a.